

Szanowni Państwo,

kształcenie w nowych warunkach i w – bardzo często w nowej dla nas – formie stawia przed nami wiele wyzwań nie tylko natury metodycznej czy infrastrukturalnej, ale także prawnej.

W związku z licznymi zapytaniami Nauczycieli akademickich, dotyczącymi przepisów regulujących wykorzystanie przygotowanych przez Nich i stosowanych w ramach zajęć dydaktycznych w formie zdalnej materiałów dydaktycznych oraz możliwości nagrywania i powielania zajęć prowadzonych on-line, przekazuję Państwu komunikat ustalony z Panem Mecenaszem Maciejem Wrukiem, radcą prawnym UAM.

Uprzejmie informuję, iż:

kwestie związane z wykorzystaniem oraz rozpowszechnianiem utworów regulowane są przede wszystkim przez **ustawę z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych** (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1231 z późn. zm., dalej jako: „*p.a.*”). Zapisy tej ustawy chronią utwory, czyli każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia, przy czym ww. ustawa wprost wskazuje, że przedmiotem prawa autorskiego są w szczególności utwory wyrażone słowem i utwory audiowizualne. Uznać zatem należy, że wykłady oraz przekazywane materiały dydaktyczne stanowią przedmiot ochrony prawnej w rozumieniu prawa autorskiego, jeżeli mieścić się będą w wyżej przytoczonej definicji utworu.

Istotnym elementem regulującym uprawnienia do korzystania z utworów jest wprowadzona w ww. ustawie konstrukcja prawna dozwolonego użytku. Zgodnie bowiem z art. 23 p.a.:

„1. Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. (...)

2. Zakres własnego użytku osobistego obejmuje korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.”

Ponadto, niezależnie od wyżej wskazanych kwestii związanych z ochroną praw autorskich, warto dodać, że Nauczycielom akademickim przysługiwać będzie, co do zasady, również ochrona ich wizerunku (w postaci fotografii, obrazu filmowego) jako dobra osobistego. Rozpowszechnianie wizerunku zgodnie z art. 81 p.a., co do zasady, wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej.

W związku z wyżej poczynionymi uwagami należy stwierdzić, że:

- 1.** Uczestnicy zajęć dydaktycznych mogą korzystać z przekazywanych im materiałów w zakresie, w jakim podmiot posiadający prawa autorskie, czyli np. nauczyciel akademicki, im to umożliwił. Co do zasady nie mogą więc tych materiałów rozpowszechniać. Ewentualne korzystanie, wykraczające poza cel, w jakim materiały

zostały udostępnione, może odbywać się wyłącznie na podstawie przepisów dot. dozwolonego użytku, w szczególności art. 23 p.a. (np. możliwość skopiowania, wydrukowania na własny użytek osobisty).

- 2.** Ewentualne nagrania zajęć prowadzonych w formie zdalnej mogą być wykonywane wyłącznie na własny użytek osobisty, przy czym uczestnicy zajęć bez dodatkowej zgody nie mogą udostępniać tych nagrań poza krąg wskazany w art. 23 ust. 2 p.a. Zaleca się, aby wykonanie takiego nagrania było poprzedzone uzyskaniem odpowiedniej zgody prowadzącego i uczestników zajęć dydaktycznych.
- 3.** Każde wykorzystanie utworu w sposób wykraczający poza dozwolony użytek osobisty (np. niezgodne z prawem rozpowszechnianie, upublicznianie, zwielokrotnianie utworu, czerpanie z niego korzyści majątkowych) stanowić może naruszenie praw autorskich majątkowych lub osobistych podmiotów, którym prawa te przysługują i może wiązać się z rygorystycznymi konsekwencjami prawnymi.

Szanowni Państwo,

w przypadku wątpliwości, szczegółowych pytań dotyczących powyższych kwestii prawnych proszę zwracać się do prodziekanów ds. kształcenia i studenckich Państwa wydziałów lub kierowników szkół doktorskich szkół dziedzinowych oraz kierowników studiów doktoranckich, którzy na bieżąco te kwestie będą konsultowali z radcami prawnymi UAM.

Z wyrazami szacunku

Beata Mikołajczyk
prorektor UAM